

אז מה הסיכון פה בעצם?

אנחנו כבר מבינים שכלי ה-AI הם Game changer לגבי כל מה שידענו עד היום. לצד היתרונות האינסופיים שיצרו כלים אלו, נוצרו גם אתגרים חדשים. האתגר שאליו אנו מבקשים להפנות את תשומת הלב הוא זיוף מסמכים באמצעות כלי AI (כמובן שאפשר גם לזייף תמונות, קול, וידאו וכו'). אם בעבר נדרשו שעות רבות של מחשבה, איסוף נתונים ואולי אף כלים מיוחדים (מדפסות ותוכנות עיצוב) כדי לזייף מסמכים, היום אפשר לעשות זאת באמצעות פרומפט מדויק אחד בכלי AI הזמינים לכולם. מדובר באירוע גלובלי נרחב שיכול להשפיע בצורה מהותית על כלל המשק הביטנים שונים. להלן מספר דוגמאות:

לצורך הגדלת החזרי הוצאות: כיום, יצירת קבלה שנראית אמיתית לחלוטין היא פשוטה לביצוע בכל אחד מכלי ה-AI. ניתן אפילו לייצר קבלה מקומטת או מוכתמת באופן שכמעט לא ניתן לזהות שמדובר בקבלה פיקטיבית.

כחלק מהונאת מס: חברות או גורמים פרטיים יכולים לזייף חשבוניות שנראות דיגיטליות וכוללות את כל הפרמטרים הנדרשים לצורך דיווחים לרשויות המס. בהקשר הזה ניתן אף לזייף קבלות תרומות מעמותות שברשותן אישור לפי סעיף 46.

במקרים רבים חברות הביטוח דורשות הצגת מסמכים רפואיים תומכים בגין תביעות ביטוחיות. בדרך כלל הראיות הרפואיות הללו מתקבלות כמסמכים סרוקים, וגם הם ניתנים כיום לזיוף בקלות יחסית.

בעבר, זיוף הסכמים וחוזים דרש מיומנות גבוהה ושעות רבות של עבודה. היום ניתן ליצור הסכמים מזויפים שנראים אמיתיים ואותנטיים לחלוטין באמצעות כלי AI, כולל חתימות מזויפות של הצדדים לחוזה. זיופים מסוג זה עשויים להוות מכשול משפטי ואף לשמש, במרמה, כבסיס

כשהעתיד הדיגיטלי פוגש את המציאות המזויפת

הונאות בעידן ה-AI

"מיליוני שקלים נעלמו: חשבוניות מזויפות חושבות רשת הונאה מתחכמת שמטלטלת את עולם העסקים"

התחזה לטיים וסיבך את החברה: "הצ'ט המציא לי מסמך" (מבוסס על סיפור אמיתי)

"מבקר פנימי נתבע על רשלנות מקצועית. הסתמך על מסמכים מזויפים במסגרת דוח ביקורת רגיש"

"הונאת ביטוח מתחכמת: מסמכים רפואיים מזויפים גורמים להפסדים כבדים לחברות הביטוח"

"הסכמים עסקיים מזויפים: חשד להונאה משפטית שמערערת את אמון המשקיעים"

מאת:

גלי גנה | CIA, CISA, CRMA, CRISC - שותף מנהל, רוזנבלום הולצמן ושות', רואי חשבון

מוריה צבעוני | ר"ח, CISA – דירקטורית ביקורת פנימית וייעוץ, רוזנבלום הולצמן ושות', רואי חשבון

הכתורות האלה אומנם לא אמיתיות, אבל אם להיות ריאליים לא רחוק היום שבו נראה כותרות בסגנון הזה במדורי החדשות הכלכליות (וכבר היום מתרחשים דברים דומים).

טכנולוגיות הבינה המלאכותית מספקות הזדמנויות משמעותיות ומאיצות התפתחות אישית, עסקית ומקצועית באופן חסר תקדים. לצד זאת, התחום הזה גם מזמן אפשרויות בלתי מוגבלות של יצירת פריטים דיגיטליים "יש מאין", והדבר יוצר כר נרחב להונאות וזיופים. מה שמתחיל בעיבוד תמונה משפחתית חמודה לאנימציה או יצירת מצגת בשתי דקות, יכול בעתיד הקרוב, ולמעשה כבר התחיל, להפוך ל"יצירות" פחות אידיאליות: זיופים של מסמכים וזהויות וכל העולה בדעתכם.

במאמר זה נדון בסיכון זיוף המסמכים באמצעות כלי AI, נבחן את האמצעים הקיימים להתמודדות עם הנושא, ונציג (בזהירות הראויה) את החזון שלנו בנוגע לניהול המסמכים בעתיד, הן מנקודת מבט עסקית והן בהתייחסות לעבודת הביקורת הפנימית.

ראייתי במקרה של תביעות.

מהדוגמאות לעיל ניתן להבין כי אנו ניצבים בפני נקודת מפנה בכל הנוגע להסתמכות על מסמכים, תיעוד וראיות בתהליכי עבודה שאליהם היינו מורגלים עד היום. עורכי דין, רופאים, חברות ביטוח, תאגידים ובעלי עסקים עלולים להיות מושפעים מכך, מי פחות ומי יותר. חוזים חתומים, חשבוניות, מסמכים רפואיים החתומים בחתימת רופא – כיום אמיתות המסמכים האלה מוטלת בספק. המסמכים הללו הם כבר לא ראייה "חד משמעית" – הן במונחים משפטיים, הן במונחי מיסוי, הן בנושאי ביטוח, וקל וחומר לצורכי ביקורת פנימית.

בהקשר הזה יש לציין כי ה-FSB (Financial Stability Board) פרסם בחודש נובמבר 2024 מחקר¹ מקיף על השימוש ב-AI במגזר הפיננסי וסקר את היתרונות והחסרונות. אחד הסיכונים העיקריים שהועלה במחקר הוא סיכון להונאות פיננסיות מתוחכמות ודיסאינפורמציה בשווקים הפיננסיים. המחקר ממליץ לשפר את המעקב, הפיקוח והרגולציה בתחום זה כדי להתמודד עם הסיכונים.

אז מה עושים?

לפני שנתייחס לאפשרויות העומדות בפנינו לטפל בסיכון זה, ראוי לציין כבר בשלב זה את הוראות מס הכנסה בנושא חשבוניות דיגיטליות, שנכנסו לתוקפן לאחרונה: מודל חשבוניות ישראל נועד להילחם בתופעת החשבוניות הפיקטיביות. מתחילת שנת 2024 החלה רשות המיסים בהנפקת "מספרי הקצאה" לחשבוניות מס המופקות על ידי לקוחות הרשומים כעוסק מורשה, באמצעות מערכת מקוונת. מספרי הקצאה אלו מהווים תנאי הכרחי לניכוי מס התשומות בעסקאות שמעל לסכום שנקבע בחוק. (סכום זה צפוי להתעדכן לסך 5,000 ש"ב ביוני 2026).

תהליך זה עשוי להוות מנגנון הגנה מסוים מחשבוניות פיקטיביות. עם זאת, חשבוניות המגיעות מחוץ לישראל, וכן חשבוניות בסכומים הנמוכים מהתקרה, עוסקים פטורים ועמותות המפיקות קבלות בלבד – אינם נכנסים לתכולה זו.

במסגרת המאמר נדרשנו לשאלה האם ניתן לייצר מנגנון דומה עבור סוגי מסמכים אחרים, כגון מסמכים רפואיים וחוזים. אך בהיעדר חובת הצגת מסמכים מצד השני (כפי שקיימת במקרה של חשבוניות), וכן במקרים שבהם מדובר ברשויות רגולטוריות שונות, נראה שהדבר מורכב יותר ליישום.

1 - The Financial Stability Implications of Artificial Intelligence - Financial Stability Board

לעניות דעתנו, הפתרון טמון במנגנוני זיהוי חד-חד ערכיים. מערך המסמכים והראיות המקובל במשק עומד בפני טרנספורמציה.

חוזים לא יוכלו להישמר עוד כ-PDF סרוק וחתום ידנית, ולא נוכל להעביר מסמכים רפואיים כהוכחת נזק לחברות ביטוח באמצעות מייל פשוט. מידע שאמור לשמש כתייעוד או הוכחה יועבר בשיטה קריפטוגרפית² שמטרתה לאמת את המקוריות והשלמות של המסמך או ההודעה הדיגיטלית. שיטה זו תוכל להבטיח שהמסמך לא שונה או זויף ותאפשר זיהוי באופן ייחודי, בדומה למנגנונים שכבר קיימים בחתימות דיגיטליות.

מידע שאמור לשמש כתייעוד או הוכחה יועבר בשיטה קריפטוגרפית שמטרתה לאמת את המקוריות והשלמות של המסמך או ההודעה הדיגיטלית.

2 קריפטוגרפיה היא מעין מנעול דיגיטלי. בעת יצירת מסמך ניתן "לחתום" עליו בצורה מיוחדת, כך שכל שינוי קטן במסמך (אפילו פסיק) יגרום לחתימה זו להיות בלתי תקפה. בצורה זו ניתן לבדוק אם המסמך נשאר בדיוק כמו שנוצר או שמישהו ניסה לשנות אותו.

איך כל זה ישפיע על עבודת הביקורת הפנימית?

להערכתנו, גם עבודת הביקורת הפנימית תצטרך להתאים את שיטות העבודה שלה לעידן ה-AI, ובכלל זה בהתייחס לחובת קבלת ראיות ביקורת.

בהלימה למגמה שתיווצר במשק, כך גם ראיות הביקורת יתקבלו בתצורה שונה. במקרים שבהם מדובר במידע משמעותי, שבו מהות ראיית הביקורת קשורה באותנטיות המסמך, לא ניתן יהיה להסתפק רק במסמכים ידניים או סרוקים כמו שנהוג היום. לדוגמה, במסגרת ביקורת בנושא ניהול מזומנים והשקעות של תאגיד, ביקשה הביקורת הפנימית לקבל מספר מסמכים ובהם: הסכם בין התאגיד לבית ההשקעות, אישור יתרה על תיק ההשקעות באופן מפורט לכל חשבון בנק, ומסמך מדיניות השקעה מכל בית השקעות. לכאורה זו בקשת מסמכים שגרתית כמעט בכל דוח ביקורת, אך האם היא עדיין רלוונטית בעידן ה-AI שבו אפשר ליצור כל מסמך במהירות וללא מאמץ?

מאחר שתהליך עבודת הביקורת מבוסס על שיטות, מערכות ותהליכי עבודה של הארגון המבוקר, ההשפעה על עבודת הביקורת תהיה מהותית. להלן מספר דוגמאות למקרים שבהם יושפע תהליך עבודת המבקר הפנימי:

נושא זה יהווה חלק אינטגרלי מעבודת הביקורת השוטפת.

לסיכום

2 מעקב אחר שינויים במסמכים

שימוש בטכנולוגיות בלוקצ'יין או בכלים דומים שיאפשרו מעקב אחר כל שינוי שנעשה במסמך, כולל מי ביצע את השינוי ומתי.

1 אימות זהות דיגיטלית

הביקורת הפנימית תצטרך לוודא את זהותם של החותמים על מסמכים דיגיטליים באמצעות כלים מתקדמים לזיהוי דיגיטלי כדי למנוע זיופים.

4 הדרכות והכשרות

הביקורת הפנימית תצטרך להדריך ולהכשיר את העובדים בארגון בנוגע לסיכונים הקשורים לזיוף מסמכים באמצעות AI וכיצד לזהות מסמכים מזויפים.

3 הערכת סיכונים טכנולוגיים

הביקורת הפנימית תצטרך להעריך את הסיכונים הטכנולוגיים הקשורים לשימוש בכלי AI ולפתח נהלים להתמודדות עם סיכונים אלו.

6 בקורות מפתח

אם לא ניתן יהיה לאמת את מהימנות המסמך המתקבל, יהיה צורך להטמיע מנגנוני אימות אחרים, כגון קבלת נתונים ממספר מקורות מידע שונים וביצוע הצלבה לבחינת תקינות, שלמות ומהימנות הנתונים.

5 שיתוף פעולה עם מומחי סייבר

ייתכן שהביקורת הפנימית תצטרך לשותף פעולה עם מומחי סייבר כדי לפתח ולהטמיע אמצעי הגנה מתקדמים לאיתור זיוף מסמכים במסגרת תהליך הביקורת.

המאמר מדגיש את הסיכונים המשמעותיים הנובעים מזיוף מסמכים באמצעות כלי AI שיכולים להשפיע על מגוון רחב של תחומים, כולל עסקים, משפטים, ביטוח וביקורת פנימית. בעוד שכלי ה-AI מציעים יתרונות רבים, הם גם פותחים דלת להונאות מתוחכמות יותר, כגון זיוף חשבוניות, קבלות, מסמכים רפואיים והסכמים משפטיים.

המאמר מציע פתרונות אפשריים להתמודדות עם סיכונים אלו, כגון שימוש במנגנוני זיהוי חד-חד ערכיים ושיטות קריפטוגרפיות לאימות מקוריות המסמכים או מגנוני אימות חלופיים. כמו כן, המאמר מדגיש את הצורך בשינוי תהליכי הביקורת הפנימית כדי להתאים למגמות החדשות ולהבטיח את אמינות הנתונים.

לסיום, ניחל לימים שבהם הסיכון המרכזי במדינת ישראל יהיה כותרות מסוג זה.